

Timiansnyltetråd *Cuscuta epithymum* funnet i Marker

INGVAR SPIKKELAND

Spikkeland, I. 2004. Timiansnyltetråd *Cuscuta epithymum* funnet i Marker. *Natur i Østfold* 23(1-2): 11-13.

Timiansnyltetråd er en sjelden plante i Norge. Arten er i Østfold tidligere bare funnet på 5 ulike lokaliteter i Halden, Fredrikstad og Råde, alle stedene før 1950. I 2002 ble arten registrert ved Botten i Marker, og året etter ble det gjort et nytt funn i nærheten, begge stedene på veikant/tørr bakke. Det ene voksestedet dekket både i 2003 og 2004 et areal på over 100 m².

Ingvær Spikkeland, Buer, 1870 Ørje, e-post: ingvars@askim.vgs.no

Timiansnyltetråd *Cuscuta epithymum* tilhører vindelfamilien Convolvulaceae. Snyltetrådslekten *Cuscuta* er representert med to viltvoksende arter i Norge; timiansnyltetråd og neslesnyltetråd *Cuscuta europaea*. I tillegg er det registrert tre andre innførte arter med en svært spredt forekomst i Sør-Norge, mest i tilknytning til prydhager/grønnsakhager og lindyrking (Lid & Lid 1994). Snyltetrådplantene er ettårige, bladløse parasitter med en lang, tynn klatrestengel opp til 50-75 cm lang. Stengelen har sugevorter som fester seg til vertsplanten, og på stengelen dannes det hoder med små, klokkeforma 4- eller 5-tallige blomster. Vertsplantene for snyltetrådartene er forskjellige for de ulike artene (Lid & Lid 1994).

Timiansnyltetråd i Norge

Mens neslesnyltetråd er nokså vanlig utbredt, spesielt på Østlandet, er timiansnyltetråd en sjelden art. Den er funnet fra Oslo og sørover til Fredrikstad, Bamble og Sauherad, og i tillegg i Arendal og Sogndal. De funnene som tidligere er gjort i Østfold, er i Fredrikstad (2 lok. på Kråkerøy), Halden (1 lok.) og Råde (2 lok.), men ingen av disse er gjort etter 1950 (J. I. Båtvik pers. medd, jfr. lokalitetsliste nedenfor).

Timiansnyltetråd kommer opprinnelig fra Middelhavsområdet og Vest-Asia, og dukket først opp i Norden på 1840-tallet. Arten vokser på eng og tørrbakker og angis å snylte vesentlig på kløver, men også på andre planter (Lid & Lid 1994).

Funn i Marker

Den 10. august 2002 ble timiansnyltetråd funnet på en tørr, sørvendt bakke/veikant ved Botten sørøst i Øymark, Marker kommune. Plantene dekket et område på ca. 2 m², og vokste mest på gullkløver *Trifolium aureum* og fuglevikke *Vicia cracca*. Plantene var i blomst på det aktuelle tidspunktet, noe som tyder på at den krever lang sommer for å sette modne frø. Dette antyder også artens forekomst i Norge, med en sørøstlig utbredelse typiske for varmekjære planter.

I 2003 ble timiansnyltetråd oppdaget på en ny lokalitet et par hundre meter vest for det første

Fig.1. Timiansnyltetråd i blomst.

funnstedet. Også dette voksestedet dekket et par m², og plantene var stort sett parasitter på fuglevikke. Voksestedet var tidligere opplagsplass for tømmer fra Dalslands Kanal. Tømmeret ble fraktet med bane og senere med bil fra Gysbu ved Store Le og over til Botten/Bottenvika, som er en del av Øymarksjøen og Haldenvassdraget. En del av tømmeret ble fraktet opp fra Väneren, noe av det kom helt fra Trysil via Klaraelva (Nilsen 2001).

En sjekk på det første voksestedet viste at timiansnyltetråd nå fantes på begge sider av veien, og at den i tillegg dekket et areal på over 100 m² på en tørrbakke i nær tilknytning til det første funnstedet. Denne bakken ble ikke undersøkt i 2002. Også på dette tidspunktet (10.8) var plantene i full blomst, slik tilfellet var året før. I 2004 var forekomsten til timiansnyltetråd den samme som i 2003 på den lokaliteten som først ble oppdaget, mens arten ikke ble funnet på den andre lokaliteten.

Voksestedet ved Botten inneholder i tillegg til timiansnyltetråd en rekke andre interessante plantearter. Bilveien hvor timiansnyltetråd er funnet, går langs en bratt sørhelling med relativt løse, kalkholdige bergarter. Den var tidligere dekket av åpen granskog og edelløvskog, men sørhellingen er nå snauhogd og store bestander av snerprørkvein *Calamagrostis arundinacea* brer seg. Den største kjente forekomsten til stavklokke *Campanula cervicaria* i Marker (og Østfold?) finnes i området, og bestanden her

teller i gode år opp mot 50-100 planter. Også bergperikum *Hypericum montanum* forekommer rikelig her, men flatehogsten har forstyrret voksestedet. Begge disse plantene står på Østfold-rødlista (Båtvik 1992). Det gjør også bakkesøte *Gentianella campestris ssp. campestris*, som er funnet på tørrbakken ovenfor veien. Enda en regional rødlisteart er nubbestarr *Carex loliacea*, med voksested på en traktorvei oppe i sørhellingen. Ellers finnes det gode bestander av bl.a. lakrismjelt *Astragalus glycyphyllos* og kransmynte *Clinopodium vulgare*.

Siden timiansnyltetråd er funnet på opplagsplassen for tømmer ved Bottenvika, er det nærliggende å spekulere i om den kanskje kan være spredt dit med tømmer fra områdene ved Väneren. Arten er imidlertid meget sjelden i Dalsland, og er bare registrert et par steder i den sentrale og østlige delen, og bare før 1940 (Anderson 1981). Også i Värmland er timiansnyltetråd sjelden, og bare angitt med 6 funn hos Hård av Segerstad (1952). Det er derfor mer sannsynlig at arten er kommet inn på annen måte, for eksempel med grasfrø.

Lokalitetsoversikt for Østfold

Oversikten nedenfor er laget av J. I. Båtvik, og viser de funn av timiansnyltetråd som er gjort i Østfold. Tre av kollektene fra Fredrikstad, som er registrert på Botanisk Museum i Oslo, kan imidlertid være fra Kragerø, da stavemåten for Kråkerøy og Kragerø den gang var omtrent den samme (J. I. Båtvik pers. medd.).

1. a. Fredrikstad. Rød på Kragerøen ved Fredrikstad. <PL(W) 09,63>. 1879. E. Ryan. <O114118>.
- b. Gaarden Röd paa Krageröen ved Fredriksstad. <Udat.>. E. Ryan. <GB 6013251>.
- (c). Kragero. <trolig Kragerø i Telemark?>. 1880. Fogh. <O 753193>.
- (d). Kråkerøy Berg <?>, Kragerø <neppe Østfold>. 8.1883. Edvard Ellingsen. <O 753192>.
- (e). 31.8.1883. Edvard Ellingsen. <O 753194>.
- f. Fredriksstad, Krageröen. <PL(W)07-11,57-65>. 10.8.1889. Edvard Ellingsen. <GB6013252>.
- g. Rød pr Kragerøen v. Fredrikstad. <PL(W) 09,64>. 8.1889. E. Ryan. <O 432911>.
- h. Rød på Kragerøen vid Fr.stad. 8.1889. E.Ryan. <2 ark, TRH 5750>.

2. a. Fredrikstad. Kragerøen pr Fr.stad (Enhus). PL(W) 08-09,62-63. 1887. H.H. Gran. <O432912>.
- b. Enhus, Kråkerøen. 1887. J.Riddervold. <O 432913>.
3. Halden. Fr.hald. <PL(W)35-38,55-58>. 9.u.å. C. Holtermann. <O 432910>.
4. Marker. Øymark, Botten, tørr bakke/veikant, fantes på 1-2 m². PL(E)555,817. 10.8.2002. Ingvar Spikkeland. <O>.
5. <spp. epithimum>. Marker. Botten, ved tømmeropplagsplassen for tømmer fra Dalslands Kanal. PL 553,817. 10.8.2003. Ingvar Spikkeland. <O>.
6. (a). Råde. Raade. <PL(E) 00-12,74-85>. 1917. L. Urdahl. <O 114117>.
- b. Råde. Agness. <PL(E) 00,75>. 11.7.1950. Nils Hauge. <O 482531>.

Litteratur

- Andersson, P.A. 1981. *Flora över Dal. Kär-
lväxternas utbredning i Dalsland*. Stockholm.
358 s.
- Båtvik, J. I. I. 1992. Sjeldne, sårbare og hensyn-
skrevende karplanter i Østfold. *Fylkesmannen
i Østfold, miljøvernnavd. rapport nr: 6/92*. 160
s.
- Hård av Segerstad, F. 1952. *Den värmländska
kärnväxtfloras geografi*. Göteborg. 690 s.
- Lid, J. & Lid, D. T. 1994. *Norsk Flora*. 6. utgåve
ved Reidar Elven. Det Norske Samlaget, Oslo.
1014 s.
- Nilsen, G. B. 2001: *Med tømmerstokken gjennom
Haldenvassdraget*. Haldenvassdragets Kanal-
museum. 39 s.